

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-נ - אנך

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אכף - כפיה, כיפוף

אכף "אכף עליו פיהו" וכן ע"ז הדרך, - זהו מלשון של כפיה, והגדר של כפיה הוא שכאשר כופים על דבר מכופפים את קומתו ע"ש כן כפיה נקראת כפיה - הוא כופה את הדבר בעל כרחו וע"י כן הוא מכופף את קומתו.
כפי שהוזכר שורש הא-כ הוא ראשי תיבות אור-כלי, ולפי"ז אכף הוא ר"ת אור כלי פה שזה ה'אכף עליו פיהו', - יסודות ידועים - מבואר בלשון הפסוק 'הלכוף כאגמון ראשו' - זה הגילוי שהתגלה בגזירות היונים שאחת מהגזירות שהם גזרו זה מה שמבואר הרי בסוגיא בריש כתובות ש"בתולה הנישאת תבעל להגמון תחילה" - 'להגמון' דייקא שזהו גדר הגזירה - 'לכוף כאגמון', - ששורש מציאות ה'לכוף כאגמון' זהו ב'תיבעל להגמון תחילה', - והגמ' שם אומרת ע"ז "ולידרוש להו דאונס שרי" והיינו שמבואר בגמ' שזה גדר של אונס וא"כ 'לכוף כאגמון' הוא אונס.

כפיית הידיעה את הבחירה

כידוע יש את החלק שבאדם מצד נשמתו של האדם ויש את החלק שמצד גופו, - בהגדרות כלליות מאד - מצד נשמתו של האדם - בשורש נשמתו שזה החלקים העליונים של הנשמה, מצד כך האדם משועבד לידיעתו יתברך שמו, כלשון המשנה באבות 'הכל צפוי'.

אבל מצד הגוף כלומר, מצד חלקי הנשמה המולבשים בגוף המוסתרים בתוך הגוף שהם קונים במידת מה את תפיסת הלבשת הגוף, יש לאדם מציאות של בחירה. ובלשון אחרת בהקבלה למה שהוזכר, זהו הגדר של אור וכלי, מצד האור זהו ה"הכל צפוי", כלומר - היכן הכל צפוי? - באור צופים ורואים כמו הלשון 'צופה הייתי' וכן ע"ז הדרך, וא"כ ה'הכל צפוי' זהו מדין האור.
לעומת כך מדין הכלי שזה חלקי הנפש - הנשמה המולבשים בכלי - בגוף, נמצא אצל האדם מציאות הבחירה.
ולפי"ז מהו הגדר של אכף - האור כופה את הכלי, כלומר הידיעה כופה את הבחירה.

'נס להתנוסס' דחנוכה שמשורש השמן

וברור לכל בר דעת שזה גדר ההדלקה של נר חנוכה, שהרי בנר חנוכה הנס שנעשה הוא שבמקום לדלוק יום אחד הוא דלק שמונה ימים, ובפנים עמוקות להגדרת הנס, נס נקרא נס מלשון 'נס להתנוסס', הוא מתרומם ועולה, יש הנהגה תחתונה ויש הנהגה עליונה, בהנהגה התחתונה האש דולקת ומכלה מהשמן, אבל בהנהגה העליונה שהיא 'נס להתנוסס' - אין מציאות של כילוי, ולפי"ז גדר מציאות הנס שהרי טבע השמן שהוא צף

ועולה למעלה, - זה שורש מציאות הנס, והרי כבר נתבאר הרבה מיסוד דברי רבותינו שהנס שנעשה שמה שהיה ראוי לדלוק יום אחד דלק שמונה ימים והיינו שמתגלה השמן - שמונה, שהשמן זה השורש של מה שזה דלק שמונה ימים, - ובדקות לעניינא דידן כאן השתא - כלומר שהשמן צף ועלה למעלה 'נס להתנוסס', זה גופא אופן העלייה שהוא נתרומם ועלה וע"י כן במקום לדלוק יום אחד הוא דלק שמונה ימים, - היפך תפיסת ההדלקה של טבע הדלקה של שפילות, למטה, הוא דולק מהתפיסה העליונה של תפיסת נס, זה בחינת שמן.

העלייה שבנר חנוכה למדרגת הידיעה - כפיה דקדושה

ובהקבלה למה שהוזכר, האופן של ה'צופה הייתי' שמתגלה כאשר האור דולק, זהו ראייה שצופים ממקום המצפה שהוא מקום גבוה, שכאשר אדם רוצה לצפות הוא עומד על מקום המצפה ומשם הוא צופה ורואה, ומצד כך נר חנוכה שנאמר בו 'אסור להשתמש לאורה', 'אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד', כל הגדרתו הוא ראייה של 'צופה הייתי', זה עומק ההארה של נר חנוכה.

ולפי"ז מה שמתגלה בנר חנוכה בעומק, שמה שהיה בגזירה מצד אונס דקלקול שבתולה הנישאת תיבעל להגמון תחילה שזה כפייה דקלקול, - כאשר מתגלה הנס ונעשית ההפקעה מהיונים וגילוי קומתם של ישראל, פנים אחד לגילוי הוא הז'ה לעומת זה' שמתגלה לעומת כך כח הכפיה של הקדושה, זהו 'פך שמן אחד', שבהיפוך אותו הוא כף מלשון כפיה, מתגלה כח הכפיה שבקדושה בבחינת 'כפה עליהם הר כגיגית' שהיה במתן תורה, מתגלה אותו דבר בימי החנוכה שחוזר ומאיר אור התורה, וא"כ מאיר אותה הארה של 'כפה עליהם הר כגיגית'.

זהו עומק ההארה של השמן הצף [- ומלשון צופה] ועולה למעלה שמאיר בחנוכה, שזה מה שהקב"ה עשה לישראל במתן תורה כל' הפסוק "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים", כלומר נס להתנוסס, לרומם ולהעלותם למעלה, וזהו גדר מציאות הנס שהתגלה מדרגת ישראל שעולים למעלה וע"י כן הם חיים במדרגת הידיעה שהיא למעלה מן הבחירה, זהו הכפיה - אונס דקדושה.

זה ברור לכל בר דעת, מה שמדליקים בשמן שהוא דבר שטבעו שהוא צף ועולה למעלה, הדלקת נר בעצם מקבילה ל'נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן', היא מקבילה בעצם לקומת נפשו של האדם 'נר ה' נשמת אדם', - בשעה שדולק השמן ועולה גם נפש האדם עולה לעילא, - יש מה שמקום ההדלקה שהוא הבית עולה ע"י ההדלקה ויש מה שהנפש עולה, כאשר האדם מדליק את הנר א"כ מתגלה השמן שצף שבאדם הוא בבחינת 'צופה הייתי', זהו כח המדרגה שמתגלה מעומק כח ההדלקה בנר חנוכה.

ועומק העלייה שעולים כפי שמתחדד היינו שעולים למדרגה של כח הכפיה דקדושה, זהו עומק מדרגת ההארה של נר חנוכה.

כאשר מתגלה הגזירה שזהו ה'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך', ה'חוקי רצונך' זה מקום החקיקה - כך עלה ברצונו יתברך שמו, חקיקת הרצון נקראת תמיד בלשון רבותינו "שתוק, כך עלה במחשבה", זה מקום של חקיקת הרצון. ה'כך עלה במחשבה', זה מקום ההדלקה כלשון הפסוק 'להעלות נר תמיד', זה מקום העלייה של הכפייה שעולים למקום העליון שמכח הכפיה עולים ללמעלה.

מהות חנוכה ששייכת ללעת"ל מכח ה'הכל צפוי'

ומ"מ א"כ, מהו מציאות פנימיות ההארה שמתגלה בימי החנוכה - הרי כידוע עד מאד דברי רבותינו 'כל המועדים בטלים חוץ מפורים וי"א אף חנוכה', שחנוכה אינו בטל, מה העומק של הדבר שחנוכה אינו בטל לפי מה שנתחדד השתא - הרי כמו שדורשת הגמ' על ימות משיח 'באו ימים שאין לי בהם חפץ', בעלמא דידן אנתנו נמצאים בעולם של בחירה, אבל כאשר תהיה הגאולה ויבואו ימות משיח זהו 'ימים שאין לי בהם חפץ', זה מה שיתגלה לעתיד לבוא.

חנוכה מצד הפנימיות של ההארה שנתחדד השתא שמאיר בו האור של האונס דקדושה, הכפיה של הקדושה, - זה עומק ההגדרה - בהקבלה הברורה - שיש אומרים שאף חנוכה לא בטל לעתיד לבוא, לא נאמר כאן גדר חייוני שהדבר אינו בטל - ברור ופשוט - אלא נאמר כאן שהמהות של חנוכה שייכת ללעתיד לבוא, זה עומק נקודת הדבר.

וגדר הדבר שחנוכה שייך ללעתיד לבוא, בפרטות למה שהוזכר השתא - הוא שייך לאותו מקום של האור שעליו נאמר 'הכל צפוי'.

זה יסוד דברי רבותינו שנה חנוכה מאיר בו אור הגנוז שעליו נאמר 'אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו', וברור הדבר שאם אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו בבחינת 'צופה עד סוף הדורות', זה מאותו אור שהקדוש ברוך הוא צופה את כל מעשיהם של נבראים, שזה משתלשל גם לנברא עצמו לאדם הראשון שצופה באותו אור מסוף העולם ועד סופו, - האדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו אבל זה לא מתחיל שאדם צופה בו, אלא זה השתלשלות של אותו אור שעליו נאמר 'הכל צפוי', ה'הכל צפוי' הוא גופא גורם לידי כך שמתגלה מציאות הכפיה שנתבאר.

זה העומק שנאמר בנר חנוכה שמתר להניחו עד עשרים אמה, וכידוע זה בחינת הכף, עשרים-כ"ף, כלומר שמה שההנחה של נר חנוכה הוא בתוך עשרים היינו שמניחים אותו בתוך הכף בתוך ההארה של הכפיה, - זה שיעור מקום קביעות ההדלקה של הכ' אמה שמניחים אותו מחמת שזה מקומו, זה גדרו, זה היותו של אותו מציאות של אור שהוא שייך ללעתיד לבוא, הוא שייך למציאות הכפייה.

ולפי"ז להבין ביתר עומק, מציאות ההארה של נר חנוכה שמאיר בו הכפיה, היפך הגזירה של בתולה הנישאת תבעל להגמון תחילה, - בדקות, כאשר היא נבעלת להגמון תחילה, כל בעל נקרא בעל מלשון בא-על, הוא נמצא על הדבר, והדבר השני נמצא תחתיו, שפל אליו, ולפי"ז גדר הגזירה של 'תבעל להגמון תחילה' א"כ - שהוא מכופף את הדבר, הוא משפיל אותו והוא מעמיד אותו לתתא.

הכפיה דקדושה שבהודאה דחנוכה שכנגד הכפיה דקלקול

וכאשר נעשה ההיפוך של הדבר ונעשה ההצלה לכנסת ישראל, "קבעום בהלל והודאה", יש כח של שפלות דקלקול לתתא, שיתבעל תחילה ע"י ההגמון, שזהו כפיפת הדבר שהוא נתכופף ונמצא למטה, וכנגד כך עומד מציאות ההודאה דקדושה 'להודות ולהלל', 'קבעום בהלל והודאה'.

כאשר האדם מודה - זוהי ההבחנה שהוא מכופף את עצמו, והדוגמא הבהירה והשורשית לכך זהו ברכת מודים שאנחנו מברכים ב"ח ברכות שבתפילה, ובשלוש ראשונות ושלוש אחרונות יש לנו דיני כריעה, כריעה באבות וכריעה במודים בפתיחה ובחתימה, והפתיחה של ברכת מודים היא 'מודים אנחנו לך' ואז יש כריעה, וב'הטוב שמך ולך נאה להודות' עוד פעם כורעים, והרי שכל הודאה מונח בה אופן של 'הלכוף כאגמון כראשו', זה הגדר לדינא של ברכת ההודאה.

וא"כ, כנגד המציאות של 'תבעל להגמון תחילה' שמונח בה השפלות, הכפיה של הדבר מצד הקלקול, מכנגדו מונח כפיה דתיקון, ביטול דתיקון, שזוהי ההבחנה שנקראת הודאה, 'מודים אנחנו לך', 'ברוך א-ל ההודאות'.

ובעומק מה שהאדם מודה - הגדרה עמוקה - הוא מודה ל'הכל צפוי' שבדבר זה הכח שמתגלה בהודאה. והרי יהודה נקרא יהודה כמו שנאמר מתחילה שלא אמרה 'הפעם אודה את ה'', אבל לאחר מכן חל בו בהשתלשלות מציאות של הודאה אצל יהודה עצמו במעשה דיהודה ותמר, שיהודה אמר 'צדקה ממני', שבזה הוא הודה על הדברים, וע"ז הרי אומרים חז"ל לגבי כל המעשה דיהודה ותמר 'ממני יצאו כבושים', מכבשונו של עולם, - כלומר שזה הפנימיות של מקום ההודאה.

כח ההתחייבות שבהודאת בעל דין

יש הרי את ההגדרה היסודית כידוע בדין של הודאה של המהר"י בן לב מה שמובא ב'קצות' לענין קנין אודיתא, שקנין אודיתא יכול לחייב אדם על דבר שאינו חייב, - כפשוטו 'הודאת בעל דין' היינו שהוא מודה שהוא חייב, שזהו הדין של 'הודאת בע"ד' כמאה עדים דמי' שהוא נאמן שכבר קדם להודאתו מציאות של חיוב, זו ההגדרה הפשוטה, אבל ההגדרה המחודשת שנמצאת במהר"י בן לב, שכח ההודאה עצמו יכול ליצור מציאות של התחייבות על אף שברור ופשוט הדבר שעד עכשיו אין לו חיוב, - אין הגדר שאנחנו מאמינים לו על החיוב שהיה קודם לכן שמכאן ואילך הוא נאמן על זה, אלא שזה גופא יוצר מציאות של התחייבות ע"י דיבורו דהשתא.

זהו ה'אכף' עליו פיהו' כלומר שהפה עצמו מחייב אותו, הוא כופה את עצמו בחיוב מכח מציאות הפה, שהפה עצמו הוא כח המחייב שיוצר את החיוב.

פנימיות ההודאה - ל'הכל צפוי'

ובפנימיות של הדברים - מציאות הוודאה שמתגלה מכח יהודה שהוא אומר צדקה ממני - 'ממני יצאו כבושים', מונח כאן הגדרה יותר עמוקה - כפשוטו זה מתפרש שעכשיו הוא יצר מציאות של חיוב חדש במה שהוא הודה, אבל בעומק מצד ה'הכל צפוי' א"כ הוודאה שהוא מודה בקנין אודיתא זה מצד ה'הכל צפוי' שהוא צריך להיות חיוב, - זה לא כפשוטו התחייבות חדשה, - אין הכי נמי שמצד סדר גדרי הדין, עד עכשיו הוא לא היה חייב ומכח הוודאה מתחדש לו מציאות של התחייבות.

אבל מצד ה'הכל צפוי' נמצא שלעולם לא שייך שיהיה התחייבות חדשה כי לעולם הכל היה כלול ב'הכל צפוי', ונמצא שהוודאה שהוא מודה על דבר שהוא חדש, בשורש שלו הוא כבר מונח ב'הכל צפוי'.

וברור הדבר שזה מה שנאמר בעומק בקנין אודיתא, - שהרי בבחירתו כביכול, הוא בחר להתחייב, - אם הוא מודה על מה שכבר קדם קודם לכן, א"כ הכח כאן הוא לא בחירה של התחייבות אלא רק הודאה על מה שהיה, אבל אם אודיתא הוא קינן של התחייבות, א"כ עכשיו הוא מתחייב מחדש.

אבל עד כמה שהוא מודה מכח ה'הכל צפוי' - מונח כאן ההגדרה שהוא לא מתחייב מחדש אלא הוא רק מודה ל'הכל צפוי'.

זהו פנימיות ההארה של "קבעום בהלל והודאה", - וודאי שכפשוטו 'לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה (שבת כ"א ע"ב) היינו על הנס שהיה, וודאי שזה גם מתגלה בדבר, אבל מהו השורש הנעלם? - ה'ממני יצאו כבושים' שבהודאה של יהודה "צדקה ממני", מה שמתגלה ה'צדקה ממני' בדבר הוא מכח כך שהם מודים על הדבר שלעולם הדבר לא התחיל אצלי אלא היה לו שורש נעלם ב'הכל צפוי', וא"כ מצד כך, זה הודאה דווקא מכח ההארה של "מצאו פך שמן אחד" וכו' שדלק שמונה ימים, ונעשה ה'נס להתנוסס' כמו שהוזכר שזה מאיר את האור של הידיעה שלמעלה מהבחירה, ולכן כשקבעום בהלל והודאה, קבעו הודאה שמודים ל'הכל צפוי', זה פנימיות ההארה שבהארת נר חנוכה וכלל ימי חנוכה שהם ימי הלל והודאה.

ולפיכך מציאות הוודאה היא איננה הודאה פרטית על הנס הזה אלא זה הוודאה על כל מציאות קומת הבריאה, ולפי"ז ברור הדבר שזה מביא לידי מציאות של אור של משיח, - זה לא פרט שמאיר בו ניצוץ, אלא ש'לא ללמד על עצמו בלבד יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא', אלא בעומק זה גופא הוודאה, זה הודאה שהכל נמצא ב'הכל צפוי'.

עומק ההודאה שבהדלקה עצמה

וא"כ, בפשטות קיום הדין של 'קבעום בהלל והודאה' זהו כאשר האדם מודה בפה שזה כפשוטו ע"י המטבע שתיקנו, אמירת הלל והזכרת 'על הנסים' שזה הפשטות של קבעום בהלל והודאה, ובהרחבה יותר זהו השירות ותשבחות, - אדם עושה סעודה וכדברי המהרש"ל הידועים שזה סעודת מצוה באופן שיש בסעודה שירות ותשבחות, אבל בעומק יותר מהו ה'קבעום בהלל והודאה' - ההדלקה עצמה היא ה'הלל והודאה', כי בהדלקה עצמה מתגלה ה'צופה הייתי', שזהו ה'צופה הייתי' שמאיר מכח מה שהוא

מודה על ה'הכל צפוי', על מה שהכל כבר מושרש בידיעה הראשונה שקדמה לו, זהו ה'קבעום בהלל והודאה' בתפיסת פנימיות מציאות ההודאה.

זהו הרי יסוד דברי רבותינו שדנו מה נשתנה ההודאה שיש בחנוכה משאר ההודאות שיש בכל השנה כולה, - מוסיפים באמת 'על הניסים' אבל המקום שתיקנו להוסיף את זה, זה בברכת ההודאה, וא"כ מה היחודיות של ההודאה שמתגלה בחנוכה, ונאמרו כמה ביאורים בדבר, אבל ביאור אחד להתבאר השתא - עולה ממילא - ההודאה של כל השנה כולה היינו שהוא מודה על מה שהוא נתחייב קודם לכן, שזה בבחינת 'מודה על האמת', - הוא מודה על מה שהוא קיבל, אבל ההודאה של חנוכה היא מגלה שהוא מודה על הכל - ש'הכל צפוי'.

ונמצא ברור, שמונח כאן בעומק שיש כאן שורש עמוק, שורש נעלם, - זהו ה'פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול', זה לא רק שהפך נעלם ולאחר מכן מצאו אותו, אלא מצאו את עצם הנעלמות, - את הנעלמות שנמצאת בכל דבר שזהו ה'נעלם' של הידיעה - ה'ממנו יצאו כבושים', - זה מה שמתגלה ב'פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול' שיש כאן את מקום החתימה של ה'נעלם', של הידיעה הנעלמת, וע"ז נאמר 'קבעום בהלל והודאה' שזה כל מציאות הימים האלה בכלל, ובפרט מהות ההדלקה היא גופא ה'קבעום בהלל והודאה' כמו שנתבאר.

החינוך שבחנוכה שמכח אור הידיעה

וא"כ, פנימיות ההארה של נר חנוכה זהו החנוכה דלעתיד לבוא, וכמו שידוע בדברי רבותינו שחנוכה זה מלשון חינוך, והוא חינוך לימות משיח.

'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו', אז כפשוטו למה 'כי יזקין לא יסור ממנו' - כיון שהרגל נעשה טבע ועי"כ 'כי יזקין לא יסור ממנו' מאותו דרך שהוא התרגל בה, ועל אף שבוודאי נשאר לו מציאות של בחירה אבל נעשה בו טבע שני, זהו כפשוטו 'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו'.

אבל בעומק יותר לפי מה שהתחדד השתא שחנוכה הוא בבחינת חינוך דלעתיד לבוא כדברי רבותינו - בחנוכה מתגלה שמה שמחנכים את האדם ש'גם כי יזקין לא יסור' זהו מחמת שזה אור הידיעה שהוא מוכרח לדבר, זה נקרא לחנך אותו מכח הארת נר חנוכה, - זה לחנך אותו שהוא מוכרח לדבר, וממילא 'גם כי יזקין לא יסור ממנו', - מיניה וביה הוא לא יכול לסור מהדבר, כי כיון שהוא מוכרח לדבר והוא כפוי לדבר מכח כך אין לו מציאות שהוא יכול לסור מהדבר, - זהו חנוכה מלשון חינוך, 'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו'.

תנועת הרגל שמתכלה בהדלקה

ולפי"ז בעומק, הרי זמן ההדלקה הוא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, מהו 'תכלה רגל מן השוק', - רגל כידוע נקרא רגל מלשון של הרגל. - 'הרגל דבר' 'שתרגילנו בתורתך', ולפי"ז 'תכלה רגל מן השוק' כלומר שתתכלה תפיסת הרגל

כפשוטו לתתא, ויתגלה פנימיות מציאות הרגל, זהו 'התכלה רגל מן השוק', הרגל החיצונית שנראית היא רגל של שוק, זה רגל של יוצא ונכנס, זוהי מציאות הרגליים כפשוטו, אבל הרגל הפנימית שמתגלה שזה נקרא 'תכלה רגל מן השוק' כלומר 'התכלה' זהו מלשון 'כלות' שזהו אחד מהמשמעויות של לשון כלי, זה 'התכלה רגל מן השוק' שהכלי מתכלה ונכלל באור, זה הרגל שמתכלה מן השוק של ה'יוצא ונכנס', ואז מתגלה אותו מציאות של רגל ששייכת ל'תרגילנו בתורתך' שהוא קבוע בדבר.

זה ההבדל בין רגליים חיצוניות לרגליים פנימיות, הרגליים החיצוניות זהו בחינת נכנס ויוצא, אבל בזמן של ההדלקה שנאמר בו 'עד שתכלה רגל מן השוק' כלומר שהוא מדליק את הנר חנוכה עד שהוא מגיע לאותו מקום ששם אין את התנועה של הרגליים, שזה הכליון הרגל מן השוק, והוא מגיע למקום של ההרגל שבדבר, כלומר שהוא רגל וקבוע בדבר, הוא עומד קבוע באותו דבר.

כמו שבדיני רוב יש 'קבוע' ויש 'כל דפריש מרובא פריש', ש'פריש' זהו דבר שמתנועע ממקומו וה'קבוע' הוא במקומו, ומצד כך, הרגל החיצונית זה רגל של יוצא ונכנס זה בגדר 'פריש' כי הוא מתנועע - יוצא ונכנס, אבל הרגל הפנימית של 'תרגילנו בתורתך' זהו ה'קבעת עתים לתורה' שפנימיות ה'קביעות עתים לתורה' היא ה'תרגילנו בתורתך' שזה הבקשה של מטבע הברכה שבברכות השחר, שהוא יהיה קבוע בדבר שיתקיים בה ה'קבעת', - וזהו הלשון 'יעקב איש תם יושב אהלים' שיעקב זהו לשון של קביעות כי הוא קבוע בדבר, מה שהוא קבוע בדבר כלומר שמתגלה אצלו ההרגל.

זה מה שנאמר 'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו', 'זקין' זה מדרגה של 'זקן ויושב בישיבה', - היפך הנער שהולך ממקום למקום הזקן הוא 'יושב בישיבה' שזהו מקום קביעותו. זהו עומק ההארה שמתגלה ב'תכלה רגל מן השוק'.

פנימיות הנס - שהיה צריך לדלוק לעולם

מכל מקום ההארה שמתגלה בנר חנוכה שכפי שחודד מאיר בה מציאות פנימיות שורש ההארה, זה העומק שמה שהיה ראוי לדלוק יום אחד דלק שמונה ימים, 'היה ראוי לדלוק יום אחד' כלומר שיש כאן מציאות של הארה פרטית, זה מאיר את הדבר בפרטותו ליום אחד, אבל כאשר הוא מאיר שמונה ימים זהו הבחינה של 'צופה בו מסוף העולם ועוד סופו', כלומר שזה לא אור שנמצא בנקודה של פרט אלא זה אור שמתפשט. והרי גם בעולם עצמו נאמר בגמ' שמתחילה היה העולם מתפשט עד שגער בעולמו ואמר לעולמו די, ולהבין לפי"ז עמוק - מה שאחרי שמונה ימים זה הפסיק לדלוק זה הרבותא, - הנס לא נעשה שזה דלק שמונה ימים, מצד הטבע של הנס זה היה צריך לדלוק לעולם, אלא שכמו שגער בעולמו ואמר לעולמו די, מעין כך היה באותו נס של פך השמן שנעשה בו מעין אותו 'גער' והוא דלק רק שמונה ימים.

יש הבנה כפשוטו שבכל יום ויום נעשה נס חדש.

יש הבנה שהנה נעשה שהוא ידלוק שמונה ימים.

ויש את ההבנה הפנימית שהנס נעשה שהוא ידלוק לעולם, אלא שלאחר שמונה ימים

נעשה חידוש שגער ואמר לו די ונעשה מציאות של הגבלה לנס.

זה מבט הפוך בדיוק מהתפיסה הפשוטה של תפיסת הנר. הגדרנו את שלושת התפיסות מהו גדר מדרגת הנס, וא"כ בפנימיות מציאות הארת הנס נעשה ההארה שהדבר מאיר לעולם, והוא מאיר לעולם מכח אותו תפיסה של 'הכל צפוי', 'הכל' דייקא, זה כולל את הכל ואין לו מציאות של הגבלה לדבר, זה פנימיות ההארה שמאיר בהארת נר חנוכה שבעצם מצד היותו הוא היה צריך שמציאותו תהיה שהוא ידלק לעולם, זה מהות פנימיות ההארה כפי שחודד. וא"כ ההארה שמתגלה בנר חנוכה בבחינת הכף שהוא מכופף את הדבר, זה הארה שנמצאת לעולם.

גילוי מדרגת 'שונה פרקו מאה ואחד פעמים' שבחנכה

ידועים דברי חז"ל מה שנאמר - 'אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד פעמים'. 'שונה פרקו מאה פעמים' ק' פעמים זה בגימטריא סם בבחינת סם המות, ובבחינת הס"מ - מלאך רע דקלקול, וזהו מלשון 'סמי מכאן' בארמית, להסיר מכאן, זה הק' פעמים שיש בו עדיין מציאות של שכחה.

אבל 'שונה פרקו מאה ואחד פעמים' זה סגולה לזכירה כידוע שמאה ואחד - ק"א זהו בגימטריא מיכאל ועוד כידוע בדברי רבותינו, - וזהו בגימטריא אכף - והיינו שאכף זהו בבחינת 'שונה פרקו מאה ואחד פעמים'.

כנגד מה שהיה גזירה של 'להשכיחם תורתך', ה'להשכיחם תורתך' זה במדרגת מאה פעמים, - 'מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים' כדברי חז"ל, שזה קאי על לוחות ראשונות ועל אותו נס חל מציאות דקלקול של השכחה זהו גדר ה'להשכיחם תורתך' שכיון שהוא היה קיים בנס והם התנגדו לדבר שכידוע זהו כח הטבע של היונים - הם התנגדו למ' וס' שבלוחות וזהו ה'להשכיחם תורתך' ששורש השכחה היא על המ' וס' שבלוחות.

אבל הרי כאשר נעשה במתן תורה 'כפה עליהם הר כגיגית' שנעשה המציאות של הכפיה, ומהאור הזה של הכפיה כפי שחודד עד השתא בסיעתא דשמיא, מתגלה פנימיות ההארה של מדרגת נר חנוכה, מדרגת ההארה של ההודאה שמתגלה בימי חנוכה, מתגלה ה'שונה פרקו מאה ואחד פעמים'.

ועי"כ מה שנעשה בנס חנוכה שהשמן יכול לדלוך - יש כאן עומק עצום - תמיד השמן דולק ע"י הפתילה שעומדת על גביו - היא צפה על גבי השמן ומכח כך היא עולה מאליה, אבל כאשר מאיר בנר חנוכה הפנימיות של "מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים", - אבל זה לא מ' וס' שעולה מאה - ק' אלא זה אחד יותר - מאה ואחד פעמים, ומצד ה'בנס היו עומדים' נס הוא בגימטריא ק"י ומצד ה'מאה ואחד פעמים' - הא' הנוסף זה עולה לקי"א שזה האל"ף במילוי, - נעשה שורש ההארה של המ' וס' שזה הא' של האחד שנוסף על המ' וס' - מאה ואחד - שנעשה בו מציאות של נס, מכח כך 'בנס היו עומדים', והשמן שצף ועולה למעלה והפתילה שדולקת מכח השמן הוא בבחינת 'בנס היו עומדים', כלומר הוא עולה למעלה מכח מדרגת הנס.

עוליה מכח כילוי לעומת 'עולה מאליה'

תמיד מה שהוא עולה למעלה האופן של הדבר הוא מכח מה שהוא צף, ויש מה שהפתילה שואבת את השמן וע"י כן הוא עולה למעלה ונהיה הישלהבת עולה מאליה, - אבל זה נעשה ע"י שמתכלה השמן.

אבל בהארת נר חנוכה מתגלה הנס של 'צף' בבחינת 'היה צופה בו', עולה למעלה שזה הנצח - עולה למעלה, ומצד ההבחנה שהוא עולה למעלה מתגלה בו מציאות פנימיות הדבר שמה שעכשיו השלהבת עולה היא עולה מאליה, היא לא עולה מכח כילוי מציאות השמן, אלא יש בו את המציאות של 'צופה הייתי' שהוא עולה למעלה, זה עומק המציאות שמתגלה מכח שורש תפיסת מהות ההארה, - ומדגישים - מהות ההארה היא מכח כך שמה שהוא עולה למעלה הוא צף, אבל הוא לא צריך להגיע גם למה שהשמן נשאב לפתילה וע"י כן הפתילה עולה, אלא זה עולה מאליו, - זה ה'מאה ואחד פעמים' שמתגלה בהדלקה של נר חנוכה כמו שהוזכר, אכף - מקום הכפיה.

והרי, שפנימיות מציאות ההארה שמתגלה בנר חנוכה זה העומק שהשמן איננו מתכלה ולכן הוא באמת דולק לעולם, - והחידוש הוא שלאחר שמונה ימים, שכיון שכבר יכלו לחזור להנהגת הטבע כיון שכבר יכלו לכתוש את הזיתים, שלכן חזרה הנהגת הטבע, בבחינת 'אמר לעולמי די' כמו שנתבאר, אבל השורש של פנימיות ההארה היא שמה שזה עולה מאליו זה מדין 'צף', אבל זה לא מדין התכלות השמן, - לא מכח ההתכלות השמן עולה ונשאב ועולה למעלה.

עומק גילוי ה'בנס היו עומדים' בחנוכה

זה הפנימיות של מציאות ההארה שבנר חנוכה שמהותו, גדרו וטבעו שהוא עולה מאליו, הוא עומד מאליו בבחינת מ' וס' שבלוחות, - כל דבר בכדי שהוא יהיה למעלה צריך שיהיה לו על מה שהוא יסמך, - אחרת הוא נופל לתתא, אבל השמן שצף מאליו - היינו שיש בו את התנועה של ה'צופה', - עכשיו גם כשהוא צף מאליו צריך עדיין שיהיה דבר מסויים תחתיו, אבל בעומק של ה'צף מאליו' מכח השורש של ה"מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים", - מתגלה בו השורש הנעלם שהוא עומד מאליו למעלה, זה עומק פנימיות מציאות ההארה של תפיסת ההדלקה של נר חנוכה.

זה בעצם שורש ההארה דלעתיד לבוא, שמתגלה ה"עולה מאליה", ולהבין עמוק - סדר הדבר כמו שהוזכר, יש את האופן שהוא נמצא למטה שזה הגזירה של 'תיבעל להגמון תחילה' שהוא נמצא למטה, וכנגד זה יש את ההודאה שמי שמודה הוא נמצא למטה.

אבל בנר חנוכה מתגלה שגם מה שנמצא למטה הוא צף ועולה למעלה מאליו, - ולכן מצד אחד ההגדרה של חנוכה כידוע זה ג"כ שמניחה סמוך לקרקע עד ג' טפחים, אבל מצד שני ההנחה היא עד מקום גבוה של עשרים אמה, כי הוא מאיר גם את ההודאה למטה וגם את הנצחון למעלה, - זה עומק ההגדרה של פנימיות ההארה של נר חנוכה, - הוא מאיר את אותו הארה שמה שיורד למטה מכח הודאה, - אבל הוא כל הזמן צף

ועולה לעילא - מכח עצמו הוא עומד ועולה כסדר, וגם ההדלקה אינה נצרכת עוד כח של שאיבת השמן אלא הוא נשאב ועולה למעלה מכח תנועת ה'בנס היו עומדים' כמו שנתבאר, - 'שונה פרקו מאה ואחד פעמים', וע"י כן נעשה עומק תפיסת ההארה של ה'תהא עולה מאליה', שמתגלה בהארת ההדלקה של נר חנוכה.

מדריגת אור ועולם הבא

כשהאור הזה מאיר בשלימות - השתא הוא הוגבל למדרגת שמונה ימים כמו שהוזכר אבל לעתיד לבוא תוסר אותה הגבלה שחלה אחרי המציאות של שמונה ימים ואז יחזור השמן - השמונה בהגדרה המהותית שלה, בלי נקודת ההפסקה והרי שהאור הזה 'והיה ה' לך לאור עולם' ועלייך יזרח ה' - יחזור ויאיר בשלימות נקודת הארתו.

זהו ההבחנה שלעתיד לבוא ההדלקה לא תהיה באופן שיתכלה השמן, - מה שנעשה הנס בנר חנוכה שלא התכלה השמן זה בבחינת 'הראני דוגמתו בעולם הזה', ובעולם הבא הדבר עומד מאליו ודולק ואין מציאות של התכלות הדבר.

זה אור דלעתיד לבוא שלעולם איננו בנוי על מהלכי כילוי אלא הכל צף ועולה מאליו, זה מדרגת עולם הבא, בעולם הבא כל הזמן "ילכו מחיל אל חיל", עולים ועולים ועולים, זה מדרגת ההארה של נר חנוכה לא מכח נקודת ההתכלות.

מה שייך שכר לעתיד לבוא לנצח נצחים [- נצח דייקא], הרי לכאור' אם הוא קיבל את שכרו א"כ פירות מעשיו מתכלים? - אבל העומק שבדבר - זה הכח דלעתיד לבוא שהקרן קיימת לעולם הבא.

זה התיקון של 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל', קרן דייקא, היוונים רצו לכלות את הקרן שיהיה בבחינת 'מכליא קרנא' שיש בדבר מציאות של כילוי, אבל מצד פנימיות הארתו הוא צף ועולה והוא איננו מתכלה, זהו הגדר של האור שמתגלה באור חנוכה, - לנצח נצחים הדבר איננו בר כילוי, מחובר ל'היתי צופה' אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו'.

תגובה לשאלה: כל דבר שצף שהוא לעולם עולה מתתא לעילא זה בבחינת 'עתיק' שזה ה'אור חוזר' של ה'אור ישר', מים זה בסוד 'אור מים רקיע' - אור ישר, שאור ישר שמתגשם הוא הפך להיות מים, ואש שעולה מתתא לעילא זה אור חוזר, - ובתוך מהלך העליה מתתא לעילא התבארו שני המהלכים, יש מהלך שהוא עולה מעצמו מתתא לעילא, ויש מה שאחרי כן השמן נשאב להדלקה והוא מתכלה שזה עוד אופן נוסף של עליה, - אלא שזה עליה מדין כילוי שזה עוד דקות נוספת בהגדרת הדבר.

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל, וכן מקובץ שאלות ותשובות

לפי סדר הפרשיות, יש לשלוח בקשה לכתובת:

bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון השבועי והשו"ת דרך הפקס,

יש לשלוח בקשה למספר הפקס 03-548-0529

לבירורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה"

ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:

טלפון 052-763-8588 פקס 03-548-0529

bilvavi231@gmail.com

שיעורי מורינו הרב שליט"א מופיעים ב"קול השון"

ישראל 718.521.5231073.295.1245 USA